

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในปัจจุบันปัญหาอาชญากรรมมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ มีสาเหตุหลักเนื่องมาจากปัญหาโครงสร้างทางเศรษฐกิจของสังคมมีช่องว่างแตกต่างกันมากระหว่างคนรวยกับคนจน เพราะในการกำหนดเงื่อนไข หลักเกณฑ์ทางสังคมคนรวยจะเป็นผู้กำหนด จากสถิติผู้กระทำผิดส่วนใหญ่จะเป็นผู้มีฐานะยากจน ผู้กระทำผิดมีทั้งเพศหญิงและเพศชาย การที่มีผู้กระทำผิดมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทำให้มีคำพูดที่ว่า “คดีล้นศาล คนล้นคุก” ทำให้เป็นปัญหาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการยุติธรรม เช่น ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ (นิธิ จิตสว่าง, 2547)

กรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม ในฐานะเป็นกลไกลำดับสุดท้าย ของกระบวนการยุติธรรมซึ่งประกอบด้วย ตำรวจ อัยการ ศาล และราชทัณฑ์ ตามลำดับ ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้มีการกำหนดพันธกิจ ตามแผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2548-2551 ไว้ 2 ประการ (แผนปฏิบัติการกรมราชทัณฑ์ พ.ศ. 2548-2551, น. 8) ประกอบด้วยพันธกิจแรก คือ การควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอารีและพันธกิจที่ 2 คือ บำบัด ฟื้นฟูและแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีวัตถุประสงค์ให้ผู้ต้องขังได้รับการปฏิบัติระหว่างถูกควบคุมอย่างถูกต้องตามหลักอาชีวศึกษา หลักทัณฑ์วิทยา และมีสภาพความเป็นอยู่ตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำ สำหรับการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังขององค์การสหประชาชาติ รวมทั้งผู้ต้องขังต้องได้รับการแก้ไขปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมนิสัย ให้เป็นบุคคลที่สังคมพึงปรารถนา และสามารถเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาประเทศ ดังนั้น จึงเห็นว่ากรมราชทัณฑ์เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ช่วยป้องกันสังคมและยับยั้งการกระทำผิดต่อกฎหมายของบ้านเมือง ในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยงานในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของชาติด้วยองค์การหนึ่ง การบริหารงานกรมราชทัณฑ์ เป็นการปฏิบัติงานที่กำหนดเป้าหมายการบริหารได้อย่างชัดเจน ภายใต้หลักพื้นฐานของกฎหมาย หลักพฤติกรรมศาสตร์และหลักมนุษยธรรม แม้กรมราชทัณฑ์จะมีการพัฒนาและปรับปรุงงานราชทัณฑ์มาเป็นลำดับแล้วก็ตาม แต่ปรากฏว่ายังมีปัญหา และอุปสรรคในการควบคุมผู้ต้องขังที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำ ซึ่งทำให้การบริหารงานราชทัณฑ์ไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามภารกิจหลักได้คือการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอารี สาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งคือการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังในเรือนจำ ซึ่งไม่ก่อให้เกิดผลดีต่อการควบคุมผู้ต้องขัง การรักษาวินัยในเรือนจำเป็นสิ่งจำเป็น หาก

ปราศจากกฎระเบียบวินัย การปรุงแต่งจิตใจของผู้กระทำผิดย่อมประสบความสำเร็จล้มเหลว หลักสำคัญในการรักษาวินัยของผู้ต้องขัง คือ การกำหนดกฎระเบียบข้อปฏิบัติและข้อห้ามไว้อย่างชัดเจน มีการเสริมสร้างบรรยากาศของการปกครองเรือนจำ เช่น การควบคุมด้วยความเที่ยงธรรม ยอมรับถึงความแตกต่างในตัวผู้ต้องขัง การควบคุมผู้ต้องขังให้อยู่ในระเบียบวินัยของเรือนจำตลอดเวลา เป็นเรื่องยาก เพราะผู้ต้องขังมีจำนวนมากและมีแนวโน้มจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ เมื่อจำนวนผู้ต้องขังมีมากก็ทำให้เกิดปัญหา

ความแออัดของผู้ต้องขัง เป็นอุปสรรคในการควบคุมให้ผู้ต้องขังอยู่ในระเบียบวินัยตลอดเวลา กิจกรรมที่มุ่งให้ผู้กระทำผิดหรือผู้ต้องขังสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้โดยไม่กระทำผิดซ้ำอีก โดยการแก้ไขปรับปรุงบุคลิก-ภาพที่เสียไปของผู้ต้องขังให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์ และเงื่อนไขของสังคมเมื่อพ้นโทษ โดยการให้ทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในสังคม เช่น การฝึกวิชาชีพ การให้การศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอบรมทางศีลธรรม

ภารกิจหลักของหน่วยงานราชทัณฑ์ คือ การควบคุมผู้ต้องขัง การบำบัด การฟื้นฟูและการแก้ไขพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังไม่ให้กลับมาก่อทำผิดซ้ำอีก ในเรือนจำนั้นจะแยกผู้ต้องขังหญิง และผู้ต้องขังชายให้แยกจากกัน เพื่อป้องกันปัญหาการมีความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังหญิงกับผู้ต้องขังชาย เมื่อผู้ต้องขังเข้ามาใช้ชีวิตในเรือนจำต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ของเรือนจำ เช่น ห้ามทะเลาะวิวาท ห้ามเล่นการพนัน ห้ามลักทรัพย์ ห้ามเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ตลอดถึงการกระทำผิดเกี่ยวกับเพศ เหล่านี้เป็นต้น ซึ่งผู้ต้องขังทั้งหมดจะอยู่ในความควบคุมดูแลของผู้คุมในเรือนจำ หากฝ่าฝืนก็จะมีโทษทัณฑ์ ตามความหนักเบาของของความผิดที่ฝ่าฝืนที่กำหนดไว้ ทั้งนี้โทษดังกล่าวไม่ได้รวมเข้ากับโทษทางอาญาที่ผู้ต้องขังต้องโทษตามคำพิพากษาของศาล

เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นหน่วยงานราชทัณฑ์ส่วนกลาง สังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ และความรับผิดชอบในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขังให้เป็นไปตามคำพิพากษา การควบคุมผู้ต้องขังมิให้หลบหนี ให้การฝึกอบรมวิชาชีพ การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมนิสัยของผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีของสังคมภายหลังพ้นโทษ ซึ่งปัจจุบันเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร มีผู้ต้องขังในความควบคุม จำนวน 1,632 คน แยกเป็น ผู้ต้องขังชาย 1,385 คน ผู้ต้องขังหญิง 247 คน (ฝ่ายทัณฑ์ปฏิบัติ เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ข้อมูล ณ ตุลาคม 2549) ได้ประสบปัญหาในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ ด้านการควบคุมผู้ต้องขังอย่างมีอาชีพในด้านการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังทั้งชายและหญิง ในระหว่างอยู่ในความควบคุมของเรือนจำ จากสถิติงานวินัยผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร พบว่าผู้ต้องขังหญิงกระทำผิดวินัย มีอัตราการกระทำผิดวินัยเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (ดังตารางที่ 1.1)

ตารางที่ 1.1
สถิติผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดวินัย 4 ปี

ที่	รายงานการกระทำผิดวินัย	จำนวนผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย			
		2546	2547	2548	2549
1	ทะเลาะวิวาท	15	18	21	23
2	ทำร้ายร่างกาย	20	18	16	19
3	ลักทรัพย์	10	12	17	15
	รวม	45	48	54	57

ที่มา: งานวินัยผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

จากตารางที่ 1.1 สถิติของผู้ต้องขังหญิงที่กระทำผิดวินัยในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2546-2549 แสดงให้เห็นว่าจำนวนผู้ต้องขังกระทำผิดวินัย โดยแยกตามลักษณะการกระทำผิด คือ ทะเลาะวิวาท ทำร้ายร่างกาย และลักทรัพย์ จะเห็นได้ว่าทุกลักษณะที่กล่าวมามีจำนวนผู้ต้องขังที่กระทำผิดวินัยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทั้งเบาและรุนแรง ซึ่งเป็นปัญหาต่อการควบคุมภายในเรือนจำ บางครั้งอาจเกิดเหตุร้ายจนถึงขั้นเกิดการจลาจล และปัญหาใหญ่ที่จะตามมาอาจถึงขั้นผู้ต้องขังหลบหนีจากที่ควบคุม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษารับราชการที่เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังหญิง ซึ่งมีความใกล้ชิดและเห็นสภาพของปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิง จึงเล็งเห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ว่ามีปัจจัยด้านใดบ้างที่มีผลต่อการกระทำผิดของผู้ต้องขังหญิง ทั้งนี้เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติหน้าที่ในด้านการควบคุมผู้ต้องขังหญิงได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการควบคุมผู้ต้องขังหญิงให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามภารกิจหลักของกรมราชทัณฑ์ต่อไป

มูลเหตุจูงใจในการศึกษา

ผู้ศึกษาในฐานะปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ควบคุมผู้ต้องขังหญิงประจำแดนหญิงเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบควบคุมดูแลความเรียบร้อยตามระเบียบข้อบังคับของเรือนจำ รวมทั้งดูแลด้านการฝึกวิชาชีพ และดูแลชีวิตความเป็นอยู่ประจำวันของผู้ต้องขังหญิงภายในแดนหญิง ทำให้ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงใน

เรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งเป็นเรือนจำที่มีความมั่นคงระดับกลาง และคุมขังผู้ต้องขังที่มีกำหนดโทษไม่เกิน 15 ปี เพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปดำเนินการปรับปรุง ตลอดจนวางมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้ต้องขังหญิงกระทำผิดวินัยต่อไป

วัตถุประสงค์ที่ใช้ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร
3. เพื่อแสวงหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาในการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้เป็นการศึกษาถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิง ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากการทบทวนวรรณกรรม จากผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง หนังสือ ตำรา วิทยานิพนธ์ วารสารทางวิชาการ บทความ โดยจะทำการการศึกษาเฉพาะผู้ต้องขังหญิงที่ถูกควบคุมอยู่ในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครโดยได้วางกรอบการศึกษา ถึงปัจจัยที่มีผลต่อกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร ศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 105 คน

นิยามศัพท์ในการศึกษา

1. ปัจจัย หมายถึง มูลเหตุที่ทำให้ผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาครกระทำผิดและมีโทษทางวินัย แบ่งออกเป็น 3 ด้านคือ
  - 1.1 ปัจจัยภูมิหลัง หมายถึง ข้อมูลส่วนตัวของผู้ต้องขัง ซึ่งประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพก่อนต้องโทษ รายได้ก่อนต้องโทษ ลักษณะการกระทำผิด กำหนดโทษ ชั้น และระยะเวลาต้องโทษ
  - 1.2 ปัจจัยแวดล้อมและสังคม หมายถึง สิ่งแวดล้อมภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ ความสัมพันธ์ในครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสภาพแวดล้อมในชุมชน

1.3 ปัจจัยด้านจิตลักษณะ หมายถึง ลักษณะอันเป็นนามธรรมเฉพาะของแต่ละบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของพฤติกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การรับรู้ และแรงจูงใจ

2. การกระทำผิดวินัย หมายถึง การกระทำที่ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ ของเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

3. ผู้ต้องขังหญิง หมายถึง นักโทษเด็ดขาดหญิงที่กระทำความผิดถูกศาลพิพากษา ลงโทษให้จำคุก ต้องขังอยู่ในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบสภาพปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร
2. ทราบปัจจัยที่ผลต่อการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร
3. ได้แนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดวินัยของผู้ต้องขังหญิงในเรือนจำจังหวัดสมุทรสาคร